
Husitologovi Bartošovi odhalí pamětní desku

Husitologovi Bartošovi odhalí pamětní desku

Na domě, kde strávil téměř dvacet let života, bude zítra odhalena pamětní deska jednoho z nevýznamnějších českých husitologů Františka Bartoše. Vedle mnoha zajímavých prací, které publikoval, stojí za pozornost i jeho životní příběh.

Historik a husitolog František Michálek BARTOŠ se narodil 5.4.1889 v Rychnově nad Kněžnou jako jedno ze čtyř dětí okresního hejtmána Jana Bartoše a Anny Řepkové. Jeho otec zemřel již roku 1894. Rodina se pak odstěhovala do Turnova, kde žila ve velmi skromných poměrech.

Budoucí historik studoval gymnázium v Mladé Boleslavi (1900-1905) a v Praze (1905-8). V letech 1908-11 studoval historii na Univerzitě Karlově jako žák Jaroslava Golla, Josefa Šusty, Josefa Pekaře a Bartošovi blízkého Václava Novotného. V letech 1911-12 absolvoval studijní pobyt ve Freiburgu in Br. u prof. Heinricha Finkeho. Roku 1912 získal doktorát filozofie na FF – UK.

Praha byla i místem Bartošova duchovního přerodu. Po setkání s moderními proudy protestantské biblické kritiky a metodologickými výboji Gollovy školy se vzdálil myšlenkovému světu dobové římsko-katolické církve. Stopy katolické zbožnosti si však historik uchoval až do konce života a jsou patrné i v jeho pojetí husitství. Počátkem r.1919 byl přijat do Českobratrské církve evangelické. Zde se stal jedním z hlavních představitelů tzv.svobodného protestantismu. Teologicky vychází z A.Harnacka, A.Sabatiera či E.Troeltsche. Navázal výrazně na dějinné koncepce F. Palackého a T.G.Masaryka.

31. října 1916 se oženil s Jarmilou Michálkovou (1888 -1969). Jejich manželství bylo bezdětné.

Bartošova dvojí snaha habilitovat se na FF - UK (1919/20, 1926/27) byla neúspěšná. Ztroskotala především díky působení prof.Josefa Pekaře a některých dalších žáků Jaroslava Golla. Historikovu habilitaci nepodpořil výrazně ani prof.Václav Novotný. To vedlo i k vzájemnému ochladnutí vztahu učitele a žáka.

Vztah mezi Bartošem a Pekařem patří k zajímavým kapitolám dějin české historiografie. Zjednodušeně řečeno: Oba stáli na opačných stranách ideové škály diferencující se Gollovy školy. Pekař upozorňuje na stíny husitství, kladně oceňuje mnohé z doby barokní, polemizuje ostře s Masarykem o smyslu českých dějin. Bartoš je fascinován duchovními zápasy české a evropské reformace. Hájí proti Pekařovi význam husitství jako jednoho z duchovních i mravních vrcholů českých dějin. Odtud plynuly jejich ideové střety o českou reformaci, Husa, Žižku, Jana z Nepomuku. Přesto, jejich vztah prošel určitým vývojem. K jistému zlepšení došlo po ústupu Bartošova úsilí o habilitaci na FF – UK. R.1930 Bartoš dokonce napsal k Pekařovým šedesátým narozeninám v podstatě kladné příspěvky do Práva lidu (č.88) a brněnského Ruchu (č.87).

Roku 1922 se Bartoš habilitoval na Husově československé evangelické teologické fakultě (HČEBF, od r.1950 Komenského evangelické teologické fakultě) v Praze. Zde byl 2.zářím 1931 jmenován mimořádným a posléze r. 1937 řádným profesorem českých dějin a vychoval několik generací církevních historiků. Působil tu nejen na protestantský

intelektuální dorost, ale i budoucí teology a historiky Církve československé husitské (1935 – 50). Jeho žáky jsou např. prof.M.Kaňák, či prof.Z. Trtík.

Členství v Královské české společnosti nauk (KČSN) získal 8.1. 1930. Do České akademie věd a umění (ČAVU) byl zvolen na schůzi její 1. třídy 5. března 1938. Členem byl v letech 1938 -52. Stalo se tak až po smrti J.Pekaře. Vztah Z.Nejedlého pak zabránil jeho vstupu do ČSAV. Byl členem Společnosti Husova muzea, Národní rady badatelské (1947 – 52), Royal Historical Society (VB, 1966 – 72), American Medieval Academy (USA), American Society of Church History (USA, 1964 – 72), čestným členem Klubu za starou Prahu (1968-72).

V letech 1916 - 35 žil historik v Praze - Žižkově, Grégrově (dnes Slavíkově) ulici. Roku 1935 se přestěhoval do zakoupené vilky v tehdy zahradním městečku Spořilově

Na návrh Historického ústavu ČSAV byla Bartošovi 22. 12. 1965 předána cena za vědeckou činnost. Při příležitosti světového výročí smrti M.Jana Husa tehdy získal Pamětní medaili za celoživotní studium Husova díla a husitství.

Na zasedání Vědecké rady UK 13. 1. 1966 obdržel Pamětní plaketu k 550. výročí smrti M.Jana Husa. Presidium ČSAV udělilo 14. 6. 1968 historikovi Plaketu F.Palackého.

Historik zemřel 12.5 1972. Jeho žák, prof.Amedeo Molnár v nekrologu charakterizoval právem Bartoše jako badatele, který začlenil husitskou kulturu do souvislostí evropských myšlenkových zápasů.

Bartošovo dílo je rozsáhlé. Zahnuje připomínky událostí, osobností a akcí v denním tisku i drobné příspěvky a větší studie v odborných periodikách. Dalo vyrůst i překladům, edicím a knižním syntézám.

Historik hledal ve velké části Evropy prameny spojené s českou a světovou reformací. Nálezy mu poskytly podněty k zaplnění řady bílých míst naší historie. Tuto činnost započal katalogizací rukopisů NM (Soupis rukopisů Národního muzea v Praze, I-II, 1926-7). Vydával i soupisy literárních děl předních osobností české reformace. Literární činnost Jakoubka ze Stříbra, 1925, Literární činnost M.Jana Rokycany, M.Jana Příbrama a M.Petra Payna, 1928, Literární činnost M.Jana Husi, 1948, 2.vydání 1965 s P.Spunarem. Přeložil dvě významná díla z dějin české a německé husitologie. Palackého Obranu husitství (1926) a 1. díl Müllerových Dějin Jednoty bratrské (1923). S posledním jej pojilo i přátelství. Překlad Dějin Jednoty dokládá jeho vztah k jejímu dědictví. Ten osvědčil mnoha články a studiemi.

Historik uskutečnil řadu pramenných edicí: Tetragonus Aristotelis (1916); Listy bratra Jana Žižky (1924); Listy M.Jana Husi (1925); Život M.Jana Husi od Jiříka Heremity (1928); Řeči Mikuláše z Pelhřimova a Oldřicha ze Znojma pronesené v Basileji r. 1433 na obranu husitského programu čtyř artikulí (1935); Listy a Řád vojenský Jana Žižky (1935); Mladý Dobrovský o nepomucké legendě (1940); Dopisy J.Dobrovského s A.Helfertem (1941, s J. Volfem); Dopisy J.Dobrovského s J.P.Cerronim (1948); Autograf M.J.Husi (1954).

Vedle dějin reformace publikoval B. texty o humanismu, renesanci, osvěcenství i 19. století. Udržoval odborné a přátelské kontakty s řadou zahraničních historiků, především husitologů. Výrazně byl svázán přátelstvím s husitology z USA, profesory M.Spinkou a S.H.Thomsonem. Jejích kontakty přinesly konkrétní pracovní výsledky. Jedním z nich je vydání pražské mutace Thomsonovy edice Husova spisu De Ecclesia r.1958. Mnohaleté přátelské vztahy udržoval Bartoš i s římsko–katolickým husitologem P. de Vooghtem.

Svůj život a dílo historik popsal v knize Vzpomínky husitského pracovníka (Praha 1970).

Dr.Jaroslav Hrdlička